

137 High School
"Angel Kanchev"
1336 Sofia, 135 Evropa Blvd.

ХАРТА НА ЧЕТИРИТЕ „Г“

(2012 г./ 2014 г.)

Тази Харта е резултат от съвместен проект по програма „Учене през целия живот“, секторна програма Коменски, дейност Регионални партньорства с име „Четирите „Г“ - Гражданско образование, Граждански права, Гражданско общество, Гражданско участие“
2012-1-BG1-COM13-07046

Хартата бе изготвена от участниците в проекта:

БЪЛГАРИЯ – СОФИЯ, СТОЛИЧНА ОБЩИНА ; 137 СОУ „АНГЕЛ КЪНЧЕВ“ гр. СОФИЯ И РОДИТЕЛСКОТО НАСТОЯТЕЛСТВО ПРИ

137 СОУ „АНГЕЛ КЪНЧЕВ“

ИСПАНИЯ - КАНАРСКИ ОСТРОВИ – AYUNTAMIENTO DE LAS PALMAS DE GRAN CANARIA; INSTITUTO DE ENSEÑANZA SECUNDARIA “LA MINILA”; FEDERACION INSULAR DE ASOCIACIONES DE PADRES Y MADRES DA ALUMNOS; AS DE CENTROS DE ENSEÑANZA “GALDOS”

Харта на четирите „Г“

Съдържание:

Хартата съдържа преамбюл и 40 члена, групирани в четири дяла.

Преамбюл

Надеждите на всички хора по света са свързани с ново глобално сътрудничество, което да доведе до по-голямо единство и хармонизиране на отношенията между културните идентичности. Днешните млади хора, граждани на обединена Европа, имат своето индивидуално духовно и културно наследство, своя талант и лични очаквания за един по-добър свят. Надеждата е демократична Европа да гледа на това многообразие като източник на вдъхновение.

В динамичното и променящо се съвременно общество училището е важна и отговорна институция. То трябва да предложи адекватна среда и полезни методи за обучение, за да изпълни своите цели. Ето защо приоритетна цел на образователната система е да даде на подрастващите познания и умения, социален опит и самочувствие, необходими за успешна и

адекватна реализация. Насърчаването на детското участие дава възможност на подрастващите да изразяват своето мнение и пълноценно да участват в процесите на вземане на решения при разработването на политики за тяхното бъдеще, както и да изграждат активно гражданско общество. Ето защо училището си поставя за цел формирането на социално ангажирани личности с изградени умения и компетентности за пълноценна реализация в съвременното демократично общество.

Проектът „**ЧетириТЕ Г**“ включва участието на държавни институции и неправителствени организации. В рамките на глобализирана Европа общуването и споделянето са пътищата за осъществяването на „ЧетириТЕ Г“-гражданско образование, граждански права, гражданско общество и гражданско участие. Сътрудничеството с институции и гражданското образование в партньорските държави помага на учениците да осъзнаят своята идентичност - естетическа, културна, европейска.

Създаването на Харта на проект „**ЧетириТЕ Г**“ ще помогне за бъдещото сътрудничество между различните региони на Европа - остров Гран Канария-Испания и София-България.

Основната цел на настоящата Харта на проект „**ЧетириТЕ Г**“ е да подобри достъпа до качествено образование и сътрудничество в областта на гражданско образование, права и общество. Тя не е нормативен акт и не създава юридически права.

ДЯЛ I

Гражданско образование

Гражданското образование е систематична институционално-политическа социализация на подрастващите. То запознава младите хора с техните права и задължения и формира у личността гражданско съзнание, навици и добродетели, то е свързано и с идентичността на човека.

Член 1. Гражданското образование да се фокусира върху уменията на учащите се, необходими за информирано, ефективно и отговорно участие в политическите процеси и в гражданското общество.

Член 2. У учениците да се изгражда уважение към личностната значимост и човешкото достойнство. Да уважаваш другите, означава да изслушваш мненията им, да зачиташ правата и интересите на другите граждани и да се придържаш към принципа на мажоритарно право, като признаваш същевременно правото на малцинството на несъгласие.

Член 3. Да се насърчава функционирането на конституционната демокрация в интерес на подрастващите. Те имат правото да бъдат информирани и да са наясно с обществените дела, да научат за конституционните принципи и да ги обсъждат.

Член 4. Гражданственост, смелост,самодисциплина, отстояване, загриженост за общото благо, уважение към другите и други качества, отнасящи се към гражданството, да бъдат насърчени чрез подпомагащи учебни дейности, както и чрез училищни срещи, ученически съвети, симулирани обществени изслушвания, избори, съдебни процеси и ученически съд.

Член 5. Яснотата по обществените дела да бъде поощрявана чрез редовни дискусии по актуални събития. Самодисциплина, уважение към другите, точност, лична отговорност и други човешки качества да бъдат изградени в училище и в проекти за общественополезен труд, като обучение на по-малките ученици, грижа за училищната среда и участие в процедури за регистриране на гласоподаватели.

Член 6. Учениците да оценяват, заемат и защитават позиции по въпроси, свързани с етичните принципи.

Член 7. Учениците да практикуват дейности, които насърчават ефективното участие в обществено-политическия живот на своята страна.

Член 8. Гражданската непредубеденост да бъде повишена, като училищата работят с граждански организации, канят изявени граждани в клас да дискутират различни въпроси с учениците и да предоставят възможности за наблюдение и/ или участие в граждански организации.

Член 9. Гражданското образование трябва да помага на учениците да развият мотивирана ангажираност към онези фундаментални ценности и принципи, които са необходими за запазването и подобряването на конституционната демокрация.

Член 10. Възможността за общественополезен труд в училище да се даде на всички млади хора като част от тяхното гражданско образование. Учениците трябва да са подготвени за работа, съответстваща на възрастта им, активно наблюдавани по време на работата им и да приложат своя опит под ръководството на квалифицирани учители или ментори.

Член 11. Класните стаи и училищата трябва да бъдат менажирани от възрастни, които управляват в съответствие с демократичните ценности и принципи и които проявяват личностни качества в обществото и в личния си живот, достойни за подражание.

Член 12. Учениците да стоят далеч от разрушителни политики, които сериозно увреждат личността им.

Член 13. Да се наблегне на политики, които поощряват позитивното поведение и мотивират учениците да не отпаднат от училище.

Член 14. Гражданското образование да позволява на гражданите да правят разумни избори при пълно осъзнаване на алтернативите и да предоставя някакъв опит и разбиране, които спомагат за развитието на мотивирана ангажираност към онези ценности и принципи, които позволяват на

свободното гражданско общество да осъществява демократичните разбирания на съвременна Европа.

ДЯЛ 2

Граждански права

Гражданските права са конституционално гарантирани на гражданите от държавата. Човешките права са естествено присъщи на човека, докато гражданските права са отдадени от държавата на нейните граждани и са гарантирани от законите.

Член 15. Всички деца да имат еднакви права.

Член 16. Всяко дете да има правото на жизнен стандарт, осигуряващ неговото умствено, физическо, морално и духовно израстване.

Член 17. Всяко дете да има правото на начално и средно образование без прояви на дискриминация.

Член 18. Образованието трябва да бъде задължително и безплатно за всички деца.

Член 19. Родителите и преподавателите да имат правото да избират религиозното образование за техните деца свободно.

Член 20. Всяко дете да има правото да бъде закриляно от семейството си, обществото и държавата без прояви на дискриминация.

Член 21. Децата да имат правото да живеят в позната среда. Всяко дете и подрастващ има правото да живее и расте в свое семейство и да не бъде отделяно по икономически или политически причини.

Член 22. Всяко дете да има правото да бъде защитено от всякакъв вид умствено или физическо насилие.

Член 23. Всяко дете да има правото да бъде уважавана неговата самоличност и вътрешен свят.

Член 24. Децата трябва да растат в семейна среда, в атмосфера на щастие, любов и разбиране, нужни за тяхното хармонично развитие. Съобразно това всички обществени институции трябва да уважават и подкрепят усилията на родителите да осигурят прехраната и да се грижат за децата в семейна среда.

Член 25. Всяко дете да има правото на защита от икономическа експлоатация и от извършването на работа, която може да бъде рискова или да попречи на неговото развитие, или да бъде вредна за детското здраве, за физическото, умственото, духовното или социалното му развитие.

Член 26. На всички деца трябва да бъде даден шансът да открият своята идентичност и да осъзнаят своята значимост в сигурна и подкрепяща среда.

ДЯЛ 3

Гражданско участие

Гражданското участие е процес, посредством който гражданските интереси, нужди и ценности се взимат под внимание от държавната власт в процеса на вземане на решения по публичните политики. Гражданското участие е механизъм за ефективно прилагане на принципите на демократичното управление и за обществен контрол върху публичните политики.

Член 27. Децата и подрастващите да бъдат питани за тяхното мнение и да го изразят свободно. То трябва да бъде взето под внимание с оглед на въпросите и ситуациите, които засягат децата.

Член 28. Децата и подрастващите участват в клубове, асоциации, културни центрове, които направляват тяхното израстване като активни членове на обществото.

Член 29. Държавата да уважава и поощрява правото на децата да участват в културни дейности, както и в такива за свободното време.

Член 30. Необходимо е учредяването на асоциации, фондации и други форми на самоорганизация, които правят възможно изучаването на демократичните принципи на обществения живот.

Член 31. Да се изработят стратегии и механизми, които да подсиgurят детското участие в решения, касаещи техния живот в семейството, училището или обществото.

Член 32. Учениците да могат да участват ефективно в гражданските дела. Това ще осигури тяхната информираност в ситуация на избор, при участие в публични дебати и заемане на лидерски позиции, ще стимулира тяхната социална рефлексия по отношение на активната им гражданска позиция при вземане на важни за обществото решения.

Член 33. Ученическото участие в управлението на класните стаи и училища трябва да бъде неразделна част от гражданското образование, започващо в началните класове и разширяващо се през целия период на училищната възраст.

ДЯЛ 4

Гражданско общество

Гражданското общество е обединение от хора за постигане на обществено значими и полезни цели, характеризиращо се със самоинициатива, самоорганизация, самоуправление, самоконтрол и взаимопомощ. Социални регулатори в гражданското общество са правото и моралът.

Член 34. Всяко решение, закон или политика, които могат да повлияят на развитието на детето трябва да бъдат съобразени с най-доброто за него.

Член 35. Семейството е естествена и фундаментална част от обществото и следователно има правото да бъде под протекцията на обществото и държавата.

Член 36. Правителствата трябва да подпомагат семействата да осигуряват основните нужди на децата.

Член 37. Държавата трябва да предприема специални мерки за защита и подпомагане на всички деца и подрастващи без дискриминиране.

Член 38. Децата, лишени от родителски грижи, имат правото на специална защита, подпомагане и алтернативна грижа.

Член 39. Децата трябва да станат равноправни членове на обществото, поемайки отговорност за последствията от своите действия и следвайки моралните и законовите задължения на членове на демократичното общество

Член 40. Децата трябва да бъдат научени да поемат лична, политическа и икономическа отговорност като граждани. Тези отговорности включват грижа за себе си, подкрепа на семейството и грижа за изхранването и образованието. Те също включват правото да бъдат информирани за обществените въпроси, избори, плащане на данъци, работата на съдебните заседатели, обществена дейност и работата на ръководни позиции, съизмерими с нечи способности.

Член 41. Ученици от всички възрасти могат да извлекат полза от общуването с отделни граждани, както известни, така и не толкова известни, от настоящето и миналото. Трябва да се поощрява използването на съобразени с възрастта исторически четива, биографии, автобиографии и актуални публикации в медиите. Учениците, особено тези във възрастта на антигероите, трябва да имат много възможности да научат за хора, които са защитавали човешките права, изпълнявали са граждански мисии или са имали смелостта да взимат етични и морални решения, когато са били малцинство.

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

В рамките на глобализирана Европа общуването и споделянето са пътищата за осъществяването на гражданско образование, граждански права, гражданско общество и гражданско участие. Сътрудничеството с институциите в партньорските организации и държави от проекта, както и в области и в партньорски държави от други проекти, в областта на гражданското образование ще помогне на младите хора в рамките на Европейската общност да осъзнаят своята естетическа, културна и европейска идентичност, своите права и задължения.

Устойчивостта на проекта „ЧетириТЕ Г“ е в практическото приложение на неговите идеи, залегнали в настоящата харта, осъществени през двете години на неговото изпълнение.

Публикуването на Хартата на сайтовете на проекта и на партньорските организации ще даде гласност и видимост на съвместните им постижения , станали достояние на младите хора от двете държави.

Хартата на ЧЕТИРИТЕ Г се предлага на вниманието на Представителствата на Европейската комисия в България и Испания – за да бъде още един документ, към който могат да се присъединят млади хора от други държави на Европейския съюз.